

II. WPROWADZENIE STUDENTÓW W PROCEDURĘ BADAŃ PEDAGOGICZNYCH ZWIĄZANYCH Z CZYTELNICTWEM DZIECIĘCYM

ELŻBIETA SZEFLER

ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE BADAŃ PROWADZONYCH PRZEZ STUDENTÓW NAUCZANIA POCZĄTKOWEGO NAD ZNACZENIEM CZASOPISM DLA DZIECI „JA”, „TY”, „MY” W KSZTAŁCENIU POLONISTYCZNYM UCZNIÓW KLAS NIŻSZYCH

1. Wprowadzenie

W tradycji systemu kształcenia studentów dziennych Wydziału Pedagogicznego WSP w Bydgoszczy istnieje organizowanie obozów naukowych.

W przedmiocie studiów: praktyka pedagogiczna¹ omawiana przeze mnie forma nosi nazwę praktyki terenowej (ćwiczeń terenowych) i organizowana jest w ciągu 2 tygodni po szóstym semestrze kształcenia. „Celem praktyki terenowej jest uzyskanie wiadomości o funkcjonowaniu instytucji wychowawczych (...) w środowisku wiejskim i małomiasteczkowym, zapoznanie się z potrzebami wychowawczymi środowiska (...) stopnia ich zaspokajania i trudnościami, które w tym zakresie występują.

Doświadczenia te powinny stanowić weryfikację twierdzeń uzyskanych w toku zajęć z pedagogiki społecznej, andragogiki, socjologii wychowania i pozwolić na sprawdzenie funkcjonalności narzędzi, poznanie środowiska społecznego.

Praktyka terenowa ma rozwijać zainteresowania zagadnieniami społecznymi i wyrabiać postawę społecznego zaangażowania, kształcić umiejętności diagnozowania potrzeb środowiska (w oparciu o narzędzia gotowe i narzędzia konstruowane przez studentów), wyrabiać zdolność obserwowania rzeczywistości społecznej i uczyć wyciągania wniosków z przeprowadzonych obserwacji. Powinna ona stworzyć okazję do wyrabiania łatwości nawiązania kontaktów społecznych.”²

Praktyka ta organizowana jest pod kierunkiem pracownika naukowo-dydaktycznego, w grupie 8-10 osobowej. Uczelnia przyjęła, że grupy seminariów magisterskich mają stanowić grupy ćwiczeń terenowych, a ich kierownikiem jest osoba prowadząca seminarium.

Program zakłada ponadto, że studenci uczestniczący w obozie powinni zostać zapoznani:

- 1) z problemami badawczymi, które będą rozwiązywane w czasie trwania obozu i ich związkiem z celami praktyki,

2) z narzędziami które będą stosowane do rozwiązania problemu i sposobem ich stosowania

3) z wstępnymi hipotezami roboczymi,

4) ze sposobami opracowania wyników i ich wykorzystania w praktyce społecznej³.

Ponadto program sugeruje, aby tematykę tych ćwiczeń łączyć z tematyką naukową zakładu względnie indywidualnymi badaniami prowadzącego seminarium⁴.

Kierując się powyższymi przesłankami, zorganizowałam we wrześniu 1989 roku obóz naukowy w Koronowie, w zajęciach którego brała udział grupa studentek prowadzonego przeze mnie seminarium magisterskiego. Były to: Dorota Donarska, Hanna Grabowska, Alina Kowalska, Małgorzata Lewandowska, Elżbieta Olecka-Mazur, Małgorzata Pawłowska, Stanisława Płaskocińska, Iwona Rekowska, Barbara Słomska, Jolanta Szul.

Prowadzone badania dotyczyły oceny najnowszych czasopism dla dzieci młodszych: „Ja”, „Ty”, „My” oraz określenia wartości tychże czasopism dla uczniów klas I–III. Wartości owe wyłaniane były w aspekcie wiedzy polonistycznej dzieci i ich umiejętności językowych. Z jednej więc strony studentki sprawdzały, przy użyciu materiałów z wybranych czasopism, jaką wiedzę polonistyczną i umiejętności językowe posiadają badane dzieci, z drugiej zaś strony oceniały, czy czasopisma w owych wybranych zakresach dostosowane są do poziomu odbiorczego dzieci oraz jakie reakcje w nich budzą.

Aby zbliżyć dzieci badanego środowiska do nowych osób obcujących z nimi, a jednocześnie poczynić pierwsze obserwacje, studentki jeszcze przed przystąpieniem do badań właściwych starały się stworzyć okazje do wyrabiania łatwości nawiązywania kontaktów społecznych. W tym celu, w każdej z badanych kolejno klas, dokonywały prezentacji własnej osoby, zapoznawały się z dziećmi, a następnie w różnorodny sposób reklamowały dzieciom czasopisma „Ja”, „Ty”, „My”. Chciały tym samym nakłonić uczniów do częstszego obcowania z tymi tytułami albo do rozpoczęcia w ogóle kontaktu z nimi. Z tego też względu, po każdym przeprowadzonym badaniu, dzieci otrzymywały w prezencie wybrane i powielone rozrywki umysłowe, teksty i ilustracje z czasopism. Miały im służyć do kolorowania i dalszej zabawy z nimi w domu.

Dzieci z radością witały codziennie rano pojawiające się studentki, bowiem z niecierpliwością oczekiwały nowych zabaw i kolejnych prezentów na zakończenie dnia.

Aby obserwacje były pełniejsze, a zajęcia atrakcyjniejsze dla dzieci, nie było mowy o jakimkolwiek odgórnym przydziale poszczególnych uczniów osobom badającym. Studentki zdecydowały, iż dzieci będą je sobie wybierały w sposób samodzielny i dowolny. Było to zarazem kolejne doświadczenie przyszłych nauczycielek i dalsza okazja do obserwacji dzieci. Uczniowie zaskoczeni i speszzeni propozycją, początkowo nie mogli podjąć decyzji. Bacznie tylko lustrowali panie i uśmiechali się do nich. Dopingowani faktem, że zabawa nie będzie mogła odbyć się wskutek ich niezdecydowania, dokonywali wreszcie wyborów. Ciekawym dla nas wszystkich zjawiskiem było spostrzeżenie, że dziecko wybrało panią, każdego dnia przychodziło do tej samej na badania indywidualne. Nie ciekawiła ich odtąd żadna inna studentka. Jest to dowód na to, iż małemu dziecku potrzebna

jest jedna nauczycielka, do której pragną przywiązać się. Magistrantki także bardzo wyraźnie przeżywały taki sposób nawiązania przez dzieci kontaktu z nimi.

Po zapoznaniu się z dziećmi oraz przygotowaniu organizacyjnym, studentki przystąpiły do prowadzenia badań.

Niniejszy materiał ma na celu prezentację założeń badawczych i organizacyjnych, które musiały uwzględnić magistrantki podczas prowadzenia badań.

2. Metodologia badań

2.1. Cele badań

„Współczesna prasa dziecięca (...) jest podporządkowana wspólnym założeniom ideowo-dydaktycznym i politycznym interesom państwa tak, jak i wszystkie inne instytucje upowszechniania kultury. Jako instytucja wychowawcza pozostająca w rękach społecznych, reprezentuje społeczne preferencje w dziedzinie wychowania – wychowuje dla społeczeństwa i pod kątem jego potrzeb. Jednocześnie zaś (...) ingeruje coraz szerzej i intensywniej w dziedziny życia zarezerwowane dotychczas dla wychowania bezpośredniego – nie tylko społecznego poprzez szkołę czy placówki wychowania pozaszkolnego – ale także i rodzinnego.”⁵

Czasopisma dla dzieci są pismami masowymi. Z faktem tym wiąże się ich zadanie dostarczenia takich treści, które zaspokajałyby możliwie maksimum potrzeb i zainteresowań jak największej liczby dzieci. Wówczas kontakt dziecka z czasopismem odbywać się może na zasadzie zajęcia swobodnego, nawet wówczas, gdy jest wykorzystywane w celach dydaktyczno-wychowawczych⁶.

Tworzenie modeli czasopism dla dzieci jest procesem ciągłym. Powstają one w związku z ogólnospołecznymi przemianami społeczno-politycznymi, nowymi prądami literackimi, modą, zmianami obyczajów. Trudno jest zaplanować tematykę czasopism pod kątem narzuconych z góry założeń wychowawczych, niezbędne natomiast jest poddawanie czasopism analizom i ocenom, co wpływa na kształt przyszłych modeli (traktowanych dynamicznie). Zawartość czasopisma powinna podlegać także modyfikacjom i weryfikacjom w związku z określonymi potrzebami czytelników. „Pozwoli to wśród nich wyłonić takie, które mają w stosunku do zamierzeń wychowawczych pisma większą siłę nośną, i takie, które słabiej oddziałują na emocje i myśli czytelnika.”⁷ Uzasadnia to szerzej A. Przecławaska: „Biorąc pod uwagę sposób funkcjonowania środków masowego przekazu w życiu społecznym (możliwość wyboru, dowolność czasowa, ulotność przekazu) konieczne jest dość ściśle dopasowywanie treści przekazywanych do zainteresowań i potrzeb odbiorców. Nie znaczy to oczywiście, że owe zainteresowania i potrzeby mają stać się pułapem określającym zakres realizowania programu edukacyjnego. Muszą one jednak wytyczać podstawowe drogi jego realizacji i wskazywać na mechanizmy, jakie warto uruchamiać, aby osiągnąć cel, zwłaszcza, że cele, które może i nie zawsze świadomie chcą osiągnąć odbiorcy, są

niejednokrotnie bardziej dojrzałe i nie tak minimalistyczne, jak cele założone przez nadawców.

Kontakt z kulturą, a więc także korzystanie ze środków masowego przekazu, pełni w życiu człowieka różnorakie funkcje: poznawczą, wzorotwórczą, estetyczną, rozrywkową, przy czym im bardziej różnorodne są te funkcje, tym pełniejsze i bardziej wartościowe jest uczestnictwo kulturalne. Trzeba przy tym pamiętać, że funkcja, jaką pełni kontakt z kulturą nie zawsze zależy tylko od charakteru nadawanych treści. Funkcja ta jest uzależniona od umiejętności dopasowania treści zawartych w komunikacie do aktualnej sytuacji, w jakiej znajduje się odbiorca, jego potrzeb, możliwości percepcyjnych oraz sytuacji towarzyszących przekazowi. Zgodność funkcji założonej i rzeczywistej zależy także od umiejętności recepcji przekazywanych treści (...)”⁸

W związku z tym, jako cel badań postawiono analizę wybranych treści i form przekazu w czasopismach dla dzieci: „Ja”, „Ty”, „My”. Owe wybrane treści i formy dotyczą wiedzy i sprawności językowych. Kryterium selekcji materiału stanowiła odpowiedź na pytanie: Które treści i formy przekazu zamieszczone na łamach tych miesięczników związane są z wiedzą i umiejętnościami polonistycznymi dzieci młodszych?

Dla należytego funkcjonowania czasopism nie wystarczą weryfikacje poczynione przez redakcje na podstawie wniosków dotyczących badań nad przekazem. Badaniom należy poddać także drugi istotny składnik – odbiorcę. Należy rozpatrzyć go tak, jak to sugeruje A. Przełęwska, czyli w aspekcie rozumienia sensu nadawanych treści i dokonania ich osobistej interpretacji.⁹ „Osobista interpretacja komunikatu kulturowego – drugi element czy druga warstwa zachodzącego procesu recepcji treści kultury – polega na oznaczeniu przyjmowanych treści zabarwieniem emocjonalnym i akceptacją bądź negacją intelektualną.”¹⁰

Dopiero łączne potraktowanie treści nadanych i sposobów ich odbierania oraz interpretacji może być brane pod uwagę przy formułowaniu postulatów do redakcji w zakresie weryfikacji nadawanych treści i form. Łączne badania oraz ich wyniki posłużą także do weryfikacji pracy szkoły. Wskażą bowiem, na które elementy kształcenia językowego uczniów klas I–III powinni zwrócić baczniejszą uwagę nauczyciele uczący w klasach niższych.

2.2. Problemy badawcze, hipoteza. Zmienne i ich wskaźniki. Skale pomiarowe

Ustalono problem główny badań:

Jakie treści i formy przekazu związane z kształceniem polonistycznym występują w czasopismach „Ja”, „Ty”, „My” i jak są odbierane przez uczniów klas I–III?

Z problemu głównego wynikają problemy szczegółowe:

1. Jakie treści i formy przekazu proponowane przez czasopisma „Ja”, „Ty”, „My” związane są z kształceniem sprawności językowych uczniów młodszych?
2. Jakie są różnice między formami i treściami przekazu związanymi z kształceniem sprawności językowych uczniów młodszych proponowanymi przez każde z tych trzech czasopism?

3. Które z propozycji czasopism „Ja”, „Ty”, „My” mają wpływ na doskonalenie mówienia, czytania i pisania uczniów klas niższych? Jaki mają związek z programem nauczania w klasach I–III?
4. Które z form ćwiczeń proponowanych przez czasopisma wpłynęły podczas badań w sposób zdecydowany na przeżycia czytelnicze¹¹ dzieci i jakie były tego przejawy?
5. Które z ćwiczeń zawartych w czasopismach i wybranych do badań sprawiały dzieciom największą trudność?
6. Czy i jaki istnieje związek między poziomem wykonywania ćwiczeń przez dzieci a ich oceną z języka polskiego?
7. Jaki jest poziom przystosowania treści i form przekazu czasopism „Ja”, „Ty”, „My” do możliwości odbiorczych uczniów klas I–III w aspekcie doskonalenia sprawności językowych dzieci?

Przyjęto następującą hipotezę, czyli przypuszczenie istnienia zależności:

Czasopisma „Ja”, „Ty”, „My” dostarczają różnorodnych treści i form przekazu słownego oraz obrazowego, które pozwalają sprawdzić dotychczasową wiedzę językoznawczą dzieci. Dzięki temu, a także dzięki atrakcyjnym formom zastosowanych ćwiczeń umożliwiają dalsze doskonalenie sprawności w mówieniu, czytaniu i pisaniu oraz aktywne zdobywanie nowej wiedzy polonistycznej. Poziom odbioru jest zróżnicowany i uzależniony od wieku dzieci, dotychczasowej wiedzy i poziomu nabytych sprawności językowych (wyrażonych oceną szkolną). Warunkują go również upodobania dzieci. Im żywsze emocje wywołuje forma ćwiczenia, tym lepszy jest poziom wykonania zadania.

Wszystkie badane czasopisma częściowo dostosowują treści i formy kształcenia polonistycznego do programów: „Ja” oraz „Ty” – do programu wychowania w przedszkolu, „Ty” oraz „My” – do programu nauczania w klasach niższych.

Ustalono również zmienne występujące w procesie badawczym:

- zmienna niezależna – treści i formy przekazu związane z kształceniem polonistycznym uczniów kl. I–III, występujące w czasopismach „Ja”, „Ty”, „My”
- zmienna zależna – poziom wykonania poszczególnych ćwiczeń proponowanych przez czasopisma „Ja”, „Ty”, „My”, a rozwiązywanych przez uczniów klas I, II, III; sposób rozumowania podczas ćwiczeń, samodzielność wykonania, zaangażowanie, intensywność pracy

Dla każdej zmiennej określono jej wskaźniki. Wskaźnikiem zmiennej niezależnej są:

- 1) treści i formy przekazu rozwijające mowę i myślenie (wypowiadanie się, czytanie, pisanie, kształtowanie refleksyjnego stosunku do języka i operowanie nim),
- 2) treści związane z techniką czytania i czytaniem ze zrozumieniem,
- 3) treści związane z samokształceniem językowym (dominują w nich elementy gramatyki i ortografii oraz frazeologii i syntaktyki przygotowujące dzieci do samodzielnej pracy w przyszłości),
- 4) ilość treści w każdym z czasopism.

5) ilość i jakość form przekazu (utwory beletrystyczne i publicystyczne, rozrywki, zabawy, zadania do wykonania),

Wskaźnikami zmiennej zależnej są:

- 1) poziom rozwoju elementarnych zdolności z zakresu samodzielnego posługiwania się mową ojczystą i zdolności myślenia,
- 2) technika i tempo czytania,
- 3) poziom czytania ze zrozumieniem,
- 4) poziom i jakość percepcji literackiej i rezultaty wdrażania do samodzielnego czytelnictwa,
- 5) zakres opanowania ortografii i gramatyki oraz frazeologii i syntaktyki¹²,
- 6) sposób rozumowania,
- 7) poziom samodzielności,
- 8) stopień zaangażowania,
- 9) poziom intensywności pracy.

Na użytek wytyczonych badań istotne było także skonstruowanie skal pomiarowych. Opracowano skale jakościowe (występowanie określonej cechy) oraz ilościowe (poziom nasilenia). Technikę czytania oceniano w skali 6-stopniowej, określając liczbę wyrazów odczytanych w dany sposób (głoskami, głośkami i sylabami, sylabami, wyrazami, liczne zniekształcenia, nie odczytano). Poziom czytania ze zrozumieniem określono w 3-stopniowej skali:

- 1) uczniowie wyodrębniają konkretne fakty i zdarzenia, zapamiętują je i odtwarzają na polecenie,
- 2) uczniowie wyodrębniają związki przyczynowo-skutkowe między faktami i zdarzeniami,
- 3) uczniowie wyodrębniają ideę utworu, elementy podstawowe i drugorzędne, myśl przewodnią.

Do zadań dotyczących umiejętności analizy słuchowej i wzrokowej oraz syntezy, znajomości tytułów utworów literackich, precyzowania słownictwa – skonstruowano 3-stopniową skalę wyrażającą poziom wykonawstwa (w pełni, częściowo, nie wykonano) lub określając liczbę elementów znalezionych przez danego ucznia i średnią przypadającą na zespół klasowy (np. odszukanie wyrazów z „k” w nagłosie, odszukanie przedmiotów o nazwach jednakowo brzmiących, lecz o różnym znaczeniu). W tworzeniu przez dzieci opowiadań (9 ustnych i pisemnych) potrzebna była ocena w skali 3-stopniowej, określającej zachowanie przez badanych następujących elementów istotnych dla tej formy wypowiedzi:

- istota opowiadania (zespół wydarzeń następujących po sobie w pewnej kolejności czasowej i pozostających do siebie w stosunku przyczynowo-skutkowym)
- struktura (wstęp, rozwinięcie, zakończenie, osoby działające, miejsce i czas akcji, czynności i stany – czyli co się działo oraz okoliczności)
- cechy (barwność, żywość, tempo).

We wszystkich wypowiedziach ustnych i pisemnych stosowano także skale dla określenia struktury logicznej i językowej wypowiedzi¹³.

Tabela 1. Skala do określania struktury logicznej i językowej wypowiedzi

Zasób słów	bogaty	
	przeciętny	
	ubogi	
Liczba i rodzaje zdań	zdania pojedyncze	
	ciągi zdań współrzędnych	
	ciągi zdań podrzędnych	
	ciągi zdań współrz.-podrz.	
	luźne wyrażenia	
STYL	poprawny	
	błędy i usterki	wtręty
		powtórzenia
		urywane wyrazy
		urywane zdania
		poprawa przejęzyczeń
Powijzanie treści w logiczną całość	powiązania logiczne	
	niedostatki związków logicznych	
	brak związków logicznych	

Dotychczas zaprezentowane skale dotyczyły intelektu badanych dzieci. Przyjmując za A. Przecławską, że w przeżyciu czytelniczym bierze udział tak czynnik intelektualny, jak i emocjonalny¹⁴, do pomiarów wyników obserwacji prowadzonej podczas wykonywania przez dzieci zadań przyjęto określenie poziomu zaangażowania, intensywności pracy, samodzielności, poprawności rozumowania. Dwie pierwsze kategorie zakwalifikowano jako czynniki emocjonalnego odbioru materiału, dwie kolejne – jako czynniki intelektualne. Poziom ich wyznaczono stosując 5-stopniową skalę określającą poziom występowania zjawiska.

Zaangażowanie

- bardzo duże
- widoczne
- przeciętne
- słabe
- brak zaangażowania

Intensywność pracy

- bardzo wysoka
- wysoka
- przeciętna
- słaba
- nie widać, aby pracował

Samodzielność

- w pełni samodzielny
- ukierunkowany wykonuje zadanie
- wykonuje przy pomocy dorosłego
- wykonuje wraz z zachętą, pomocą i stałą kontrolą ze strony dorosłego
- brak samodzielności – rezygnacja

Poprawność rozumowania

- w pełni poprawne
- popełnia drobne błędy
- rozumie dobrze określone fragmenty (części), a inne słabo lub wcale
- słabe rozumowanie w całości rozwiązywanego zadania
- nie wykazuje

Poszczególnym elementom (poziomom) skali przyznawano punkty od 0 do 4, tzn. kwalifikacja badanego dziecka do najniższego poziomu danej skali była jednoznaczna z przyznaniem mu „0” punktów. Poziom dziecka wyznaczony jako najwyższy automatycznie wiązał się z otrzymaniem czterech punktów.

Skale pełnią bardzo istotną i pomocną rolę w opracowaniu ilościowym zebranych wyników badań oraz w późniejszej interpretacji.

2.3. Metody i techniki badawcze. Narzędzia zastosowane do badań

Do badań zostały wybrane czasopisma przeznaczone dla dzieci w wieku przedszkolnym oraz wczesnoszkolnym: „Ja”, „Ty”, „My”. Ze względu na to, iż czasopisma te zaczęły ukazywać się od lipca 1988 r., analizom poddano wszystkie dotychczasowe numery, czyli praktycznie 3 roczniki (po jednym z każdego tytułu). Przyjęto następujące kryteria doboru czasopism:

- 1) publiczność – uczniowie klas I–III, którzy ze względu na poziom odbioru treści i form przekazu mogą znajdować się na etapie możliwości korzystania z różnych tytułów (a więc poziomów) czasopism.
- 2) czasowe – ze względu na nowość tytułów badanych czasopism (krótki czas ukazywania się) powinny być one najatrakcyjniejsze w proponowanych formach oraz najtrafniej dostosowane do możliwości odbiorczych dzieci.

Opisowi cech czasopism i ich interpretacji służy metoda analizy zawartości. Metoda ta umożliwia obiektywną, systematyczną, ilościową klasyfikację oraz opis wypowiedzi prasowych¹⁵. Stanowi pierwsze i niezbędne stadium poprawnej oceny jakościowej każdej gazety.

Poglądy na temat analizy zawartości nie są jednolite. Definiuje się ją jako metodę albo jako technikę badawczą¹⁶. W prowadzonych badaniach przyjęto definicję tej metody sformułowaną przez W. Pisarka. Autor ten określa analizę zawartości następująco: „(...) jest zespołem różnych technik systematycznego badania strumieni zbiorów przekazów, polegającego na możliwie obiektywnym (...) wyróżnianiu i identyfikowaniu ich możliwie jednoznacznie skonkretyzowanych, formalnych lub treściowych elementów oraz możliwie precyzyjnym szacowaniu (w praktyce zwykle: ilościowym) rozkładu wstępowania tych

elementów i na głównie porównawczym wnioskowaniu, a zmierzającego przez poznanie zawartości przekazów do poznania innych elementów i uwarunkowań procesu komunikacyjnego.”¹⁷ Autor wypowiedając się na temat tej metody stwierdza dalej: „Materiałem badawczym w analizie zawartości jest z samej definicji treść i forma przekazu. Przedmiotem badań nie jest jednak przekaz ze względu na siebie samego, ale związki zachodzące między nim, a pozostałymi elementami procesu komunikacyjnego. Analizując (...) przekazy, porównując je ze sobą, staramy się te związki ujawnić i określić.”¹⁸

Wyniki analizy zawartości stały się podstawą porównań z wynikami badań odbiorcy i odbioru przekazów proponowanych przez zespoły redakcyjne czasopism dla dzieci.

Zaplanowano następujące badania odbiorcy: sprawdziany, badanie dokumentów, obserwację, rozmowę z nauczycielami. Zatem zastosowano następujące metody badawcze, podporządkowane im techniki i uzależnione od nich narzędzia badawcze:

Tabela 2. Zastosowane metody, techniki i narzędzia badawcze

Metody	Techniki	Formy	Narzędzia
obserwacja	próbki zdarzeń	jawna	arkusz obserwacji
sondaż diagnostyczny	wywiad	jawny jednostkowy	notatki
dokumentoskopia*	analiza treści dokumentów	bezpośrednia	arkusz ocen, arkusz spostrzeżeń z ogniska przedszkolnego
	analiza wytworów dzieci	”	zabawy, ćwiczenia, i zadania wykonane przez badanych na podstawie materiałów z czasopism „Ja”, „Ty”, „My”

Podstawowym materiałem poddanym analizom w badaniach odbiorcy były wytwory dzieci powstałe jako wynik sprawdzianu polonistycznego wykorzystującego materiały proponowane przez redakcje czasopism dla dzieci „Ja”, „Ty”, „My”. Pozostałe badania były pomocniczymi i stanowiły tylko uzupełnienie podstawowych, służąc przede wszystkim do interpretacji danych uzyskanych drogą badań wytworów dzieci.

Przeprowadzone badania i poczynione analizy pozwoliły na rozwiązanie wyłonionych problemów i weryfikację przyjętej hipotezy.

2.4. Charakterystyka badanego środowiska. Organizacja przebiegu badań

Podjęte badania zostały przeprowadzone w Szkole Podstawowej nr 2 w Koronowie. Szkoła ta położona jest na uboczu miasta. Liczy po 4 ciągi klas I–III.

Badania zorganizowano w I połowie września, gdy można właściwie zarejestrować efekty pracy dydaktyczno-wychowawczej z poprzedniego roku szkolnego. Ponieważ rozpoczynały się one w trzecim dniu roku szkolnego, trzeba było założyć, że wyniki badań mogą być gorsze od potencjalnie uzyskanych w czerwcu ze względu na:

- konieczność wdrożenia się dzieci do dłuższego wysiłku umysłowego w szkole po przerwie wakacyjnej,
- proces zapominania wiadomości i umiejętności niedostatecznie utrwalonych.

Sprawdzian polonistyczny objął 12 zadań wybranych z czasopism „Ja”, „Ty”, „My”. Poszczególne zadania miały formę: ćwiczeń z instruktążem, zabaw literackich i językowych, tekstów beletrystycznych, historyjek obrazkowych, rozrywek umysłowych (zagadki, wybieranki, wykreślanki, konkursy). Wybrano następujące elementy zawartości czasopism „Ja”, „Ty”, „My”:

- 1) zabawa „Palce lizać” – „My” 1988/4 (Załącznik 1)
- 2) uwaga „Konkurs” – „My” 1988/3 (Załącznik 2)
- 3) opowiadanie „Kajtek” – „My” 1989/1 (Załącznik 3)
- 4) Tuwimiada – „My” 1988/2 (Załącznik 4)
- 5) zabawa sylabowa – „Ty” 1988/2 (Załącznik 5)
- 6) rozpoznawanie na obrazku przedmiotów o nazwie zawierającej w nagłosie głoskę „k” – „Ty” 1988/5 (Załącznik 6)
- 7) zagadki – „Ty” 1988/5 (Załącznik 7)
- 8) wybieranka literowa – „Ty” 1988/6 (Załącznik 8)
- 9) ilustracja dotycząca wyboru przedmiotów o identycznej nazwie, lecz różnym znaczeniu – „Ty” 1988/3 (Załącznik 9)
- 10) historyjka obrazkowa – do złożenia każdego obrazka w całość, ułożenia wszystkich zgodnie z chronologią wydarzeń oraz opowiedzenia treści – „Ty” 1988/3 (Załącznik 10)
- 11) obrazek „Dom” z wyrazami pomocniczymi do odczytania i ułożenia we właściwych miejscach – „Ty” 1988/1 (Załącznik 11)
- 12) teksty Tuwima z obrazkami do rozpoznania tytułów utworów i bohaterów – „Ja” 1989/1 (Załącznik 12).

Zadania te podzielono między poszczególne poziomy klasy: I, II, III. Niektóre z zadań otrzymały do rozwiązania po dwa poziomy klasy, np. I i II lub II i III. Kryterium podziału zadań stanowiły:

- tytuł czasopisma,
- program nauczania,
- zbieżność ćwiczeń (typ) z proponowanymi przez podręczniki szkolne klas niższych lub poradniki metodyczne.

Tabela 3. Zadania zastosowane w badaniach

Lp.	Nazwa ćwiczenia	Rodzaj wiadomości, sprawności	Źródło pochodzenia	Sposób wykorzystania
KLASA I				
1.	Wyszukiwanie wyrazów z „K” w nagłosie na podstawie obrazka	Umiejętność dokonywania analizy i syntezy słuchowej wyrazów; znajomość nazw różnych przedmiotów	„Ty” 1988/5	indywid.
2.	Przyporządkowywanie fragmentom obrazka odpowiednich nazw (naklejanie kartek z wyrazami)	Umiejętność czytania ze zrozumieniem, technika czytania	„Ty” 1988/1	indywid.
3.	Na podstawie ilustracji i fragmentów tekstu określanie autora, tytułu utworów, bohaterów	Znajomość utworów literackich	„Ja” 1989/1	indywid. (teksty czyta N.)
4.	Wykreślanie Tworzenie wyrazów z liter przy eliminacji liter zbędnych oraz zastosowaniu zasady tworzenia wyrazów o znaczeniu przedst. na obrazkach	Umiejętność kojarzenia przedmiotu (obrazka) z jego nazwą; dokonywanie analizy słuchowej i syntezy wzrokowej oraz słuchowej; kojarzenie fonematu z grafematem	„Ty” 1988/6	zbiorowo
KLASA II				
1.	Na podstawie ilustracji i fragmentów tekstu określenie autora, tytułu utworów, bohaterów	Znajomość tytułów utworów literackich; sprawdzenie techniki czytania i czytania ze zrozumieniem	„Ja” 1989/1	indywid. ²⁰
2.	Zapisywanie określonych sylab i łączenie ich w wyraz; czytanie ze zrozumieniem powstałego wyrazu	Umiejętność tworzenia wyrazów z sylab oraz poprawność rozumowania	„Ty” 1988/2	zbiorowo

Lp.	Nazwa ćwiczenia	Rodzaj wiadomości, sprawności	Źródło pochodzenia	Sposób wyko- rzystania
★	3. Łączenie w pary wyrazów o tożsamym brzmieniu lecz innym znaczeniu; wyodrębnianie wyrazów wg kryterium użyteczności	Precyzowanie słownictwa	„Ty” 1988/3	indywid.
★	4. Składanie części obrazków w całość, porządkowanie wg logicznej kolejności i opowiadanie historyjki obrazkowej	Umiejętność wyodrębniania zdarzeń, ustalania ich kolejności oraz tworzenia ustnego opowiadania	„Ty” 1988/3	indywid.
●	5. Wyszukiwanie wyrazów z „k” w nagłosie na podstawie obrazka	Umiejętność dokonywania analizy i syntezy słuchowej wyrazów	„Ty” 1988/5	indywid.
★	6. Rozwiązywanie zagadek o zwierzętach i roślinach	Sprawdzanie wiedzy o charakterystycznych cechach przedmiotów oraz procesów myślowych dziecka (analiza, porównywanie, wnioskowanie, konkretyzacja)	„Ty” 1988/5	indywid. ²¹
★	7. Kontaminacja utworów Tuwima w postaci nowego utworu „Tuwimiada”, w którym uczniowie mają znaleźć tytuły utworów tego autora im znane	Umiejętność dokonania analizy tekstu literackiego i wnioskowania na podst. fragmentu tekstu o tytule; umiejętność przypominania tytułu w oryginalnym brzmieniu	„My” 1988/2	zbiorowo ²²
KLASA III				
★	1. Łączenie w pary wyrazów o tożsamym brzmieniu lecz innym znaczeniu	Precyzowanie słownictwa	„Ty” 1988/3	indywid.
★	2. Składanie części obrazków w całość, porządkowanie wg logicznej kolejności i opowiadania historyjki obrazkowej	Umiejętność wyodrębniania zdarzeń, ustalania ich kolejności oraz tworzenia ustnego opowiadania	„Ty” 1988/3	indywid.
★	3. Kontaminacja utworów Tuwima w postaci nowego utworu „Tuwimiada”, w którym uczniowie mają znaleźć tytuły utworów tego autora im znane	Umiejętność dokonania analizy tekstu literackiego i wnioskowania na podstawie fragmentu tekstu (przy założeniu znajomości całego utworu) o tytule; umiejętność przypominania tytułu w oryginalnym brzmieniu	„My” 1988/2	zbiorowo ²³

Lp.	Nazwa ćwiczenia	Rodzaj wiadomości, sprawności	Źródło pochodzenia	Sposób wykorzystania
4.	Ocena bohatera literackiego na podstawie samodzielnie przeczytanego cicho opowiadania „Kajtek”	Sprawdzanie stopnia zrozumienia cichego czytania ze zrozumieniem, wydanie sądu o bohaterach (ocena przez nauczyciela poziomu wnioskowania ucznia po dokonaniu analizy utworu literackiego)	„My” 1989/1	indywid. ²⁴
5.	Pisanie opowiadania twórczego z zastosowaniem wyrazów z lukami (o określonych trudnościach ort.)	Umiejętność posługiwania się słownikiem ortograficznym; poziom umiejętności zastoso- wania określonych wyrazów w zdaniach po wcześniejszym domyśleniu się ich znaczenia, tworzenie spójnej logicznej wypowiedzi mającej charakter opowiadania, oryginalność treści jako odzwierciedlenie fantazji i wyobraźni twórczej	„My” 1988/3	zbiorowo ²⁵
6.	Zabawa „Palce lizać” – łączenie podpisu z obrazkiem, zapisywanie innych przenośni „o paluszkach”, podawanie znaczenia zwrotów (przenośni)	1. Umiejętność kojarzenia rzeczy z nazwą (podpis – w dosłownym brzmieniu z obrazkiem) 2. Wykazanie się praktyczną wiedzą o przenośniach (tworzenie przenośni) 3. Wyjaśnianie znaczeń wyrażen i zwrotów	„My” 1988/4	indywid. ²⁶

Legenda:

● – ten symbol oznacza, iż ćwiczenie zostało zastosowane w badaniu klasy I oraz II

★ – ten symbol oznacza, że ćwiczenie zostało zastosowane w badaniu klasy II i III

Po raz wtóry zostaną obecnie zaprezentowane zadania wybrane z czasopism. Ich prezentacja ujmuje teraz aspekt: przeznaczenia (klasy) oraz rodzaju wiadomości bądź umiejętności sprawdzanych i sposobu, w jaki zostały wykorzystane.

Badania zostały rozłożone w czasie, tzn. każdego dnia w kl. I, II i III przeprowadzana była 1 godzina ćwiczeń. Do badań wybrano po jednej klasie I, II, III, aby:

- 1) móc porównać poziom, jaki reprezentują poszczególne dzieci w różnych rodzajach ćwiczeń,
- 2) móc lepiej poznać klasę (obserwacja dzieci, analiza dokumentów, rozmowa z nauczycielem),
- 3) uzyskany w związku z tym stosunkowo szeroki obraz każdej z klas (poziomów) pozwolił na precyzyjne opracowanie wyników badań oraz na sformułowanie wniosków będących postulatami do redakcji czasopism oraz ukierunkowanymi dyspozycjami dla nauczycieli języka polskiego w każdej z klas.

Organizacja pracy dotyczyła nie tylko badanych dzieci, ale i samych studentek. Wszystkie z nich brały udział w każdym przeprowadzonym badaniu, zbierając oprócz materiału badawczego także swoje, zróżnicowane doświadczenia i wnioski. Każda jednak odpowiedzialna była za właściwy przebieg określonego, jednego ćwiczenia oraz opracowywała wyniki badań w tymże zakresie. W dniu poprzedzającym określone badania, odpowiedzialne za nie studentki rozpoczynały swe przygotowania od konsultacji z kierownikiem badań, któremu indywidualnie przedstawiały szczegółowy projekt przebiegu badania. Po dyskusji i ewentualnej modyfikacji niektórych elementów następowało spotkanie z całą grupą. Podczas tego zajęcia odpowiedzialne za badania w następnym dniu osoby wyjaśniały ustalone szczegóły organizacyjne, rozdawały niezbędne materiały i przygotowane karty obserwacji. Te magistrantki, które kierowały badaniami w danym dniu, wskazywały niedociągnięcia, przekazywały swe spostrzeżenia. Po takiej wspólnej naradzie dalsza część popołudnia przebiegała pod znakiem opracowywania wyników badań. Część studentek dokonywała teraz analiz porównawczych, ponieważ większość badań przeprowadzana była w różnych klasach: I i II, II i III. Był to dla studentek kolejny stopień trudności w opanowywaniu techniki analizy gromadzonego materiału. Najtrudniejszy etap stanowiła praca grupowa (najpierw w małych, a później w większych zespołach) zmierzająca do łączenia uzyskanych materiałów w spójną, logiczną całość. Rozpoczęły ją poprzez zespołową analizę treści i form przekazu czasopism „Ja”, „Ty”, „My”. Kolejno łączyły uzyskane wyniki badań pedagogicznych, a w końcu porównywały dane uzyskane przy użyciu prasoznawczych i pedagogicznych metod badawczych.

Efektom analiz przeprowadzonych przez magistrantki na obozie we wrześniu 1989 roku będzie opracowanie pt. *Stan wiedzy polonistycznej i umiejętności językowych uczniów młodszych w konfrontacji z zabawami proponowanymi przez czasopisma dla dzieci „Ja”, „Ty”, „My”*.

PRZYPISY

- ¹Program nauczania Ministerstwa Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki dla Uniwersytetów, Wyższych Szkół Pedagogicznych i Wyższych Szkół Nauczycielskich
- ²Op.cit.
- ³Ibidem
- ⁴Ibidem
- ⁵F. Bielecki: Rola oświaty w rozwoju Polski Ludowej. W: Osiągnięcia i problemy rozwoju oświaty i wychowania w XX-leciu Polski Ludowej. Red. B. Suchodolski. Warszawa 1966 s. 60
- ⁶J. Papuzińska: Wychowawcza rola prasy dziecięcej. Warszawa 1972 s. 77
- ⁷Op.cit., s. 224–225
- ⁸A. Przecławska: Rola środków masowego przekazu w kształceniu ustawicznym. Warszawa 1980 s. 84–85
- ⁹Ibidem, s. 88
- ¹⁰Op.cit.
- ¹¹Wg A. Przecławskiej – w przeżyciu czytelnictwa na równi odgrywa rolę czynnik emocjonalny, jak i intelektualny – A. Przecławska: Rozwój zainteresowań czytelnictwa dzieci i młodzieży. W: Literatura dla dzieci i młodzieży w procesie wychowania. Warszawa 1978 s. 239–240
- ¹²E. Stucki: Edukacja wczesnoszkolna procesem stymulującym rozwój zdolności specjalnych. Bydgoszcz 1983 s. 238–240
- ¹³Struktura językowa wypowiedzi obejmuje płynność, poprawność gramatyczną, bogactwo słownika
- ¹⁴A. Przecławska: Rozwój zainteresowań czytelnictwa ...
- ¹⁵Encyklopedia Wiedzy o Prasie. Red. J. Maślanka. Wrocław 1976 s. 147
- ¹⁶P. Dubiel: Metoda analizy zawartości prasy. W: Metody i techniki badawcze w prasoznawstwie. T. 1. Red. M. Kafel. Warszawa 1969 s. 21
- ¹⁷W. Pisarek: Analiza zawartości prasy. Kraków 1983 s. 45
- ¹⁸Op.cit., s. 51
- ¹⁹Podział wg Puśleckiego. W: W. Puślecki: Metody badań pedagogicznych. Kalisz 1985 s. 12–13
- ²⁰Badania prowadzono 3 sposobami: jednej grupie (10 osób) czyta nauczyciel, druga grupa czyta po cichu, a trzecia – głośno indywidualnie; do każdej grupy dobrano równomiernie dzieci bardzo dobre, dobre i dostateczne
- ²¹Teksty czyta nauczyciel, bowiem celem ćwiczenia nie jest sprawdzenie poziomu czytania ze zrozumieniem lecz rozumowanie

²²Organizacja przeprowadzenia tego ćwiczenia polega na tym, że dzieci samodzielnie zapoznają się z tekstem i ilustracjami, potem głośno i wolno czyta tekst nauczyciel; po dwukrotnym zapoznaniu się z tekstem następuje powrót do samodzielnej pracy – zapis tytułów do poszczególnych fragmentów

²³Przy założeniu identycznym, jak w przypadku kl. II – patrz przypis 22

²⁴Po cichym przeczytaniu tekstu każdy uczeń pisemnie odpowiada na pytania

²⁵Każde dziecko dysponuje słownikiem ortograficznym, z którego korzysta

²⁶W trakcie badań nauczyciel notuje, które przerośnie dziecko rozumie i jak wyjaśnia ich znaczenie

ORGANISIERUNG UND VERLAUF DER BEARBEITUNG VON VORRAUSSETZUNGEN FÜR METHODOLOGISCHE UNTERSUCHUNGEN ÜBER ZEITSCHRIFTEN FÜR JÜNGERE KINDER AUF EINEM WISSENSCHAFTLICHEN LAGER FÜR STUDENTEN DER LEHRDISZIPLIN: ANFANGSLEHRE

Zusammenfassung

Die Verfasserin zeigt die gemeinsam mit Studenten bearbeiteten Voraussetzungen der methodologischen Untersuchungen, verbunden mit dem Problem: Welche Inhalte und Formen der Übertragung, verbunden mit polonistischen Kinderunterricht, in den Zeitschriften: „Ich“ sowie „Du und wir“ auftreten und wie diese von Schülern der Klassen von I bis III abgenommen werden.

Załącznik 1. Ćwiczenie na wykazanie się przez uczniów praktyczną wiedzą o przenośniach poprzez wyjaśnianie wyrażeń i zwrotów. Kojarzenie sytuacji z nazwą

ZABAWA – PALCE LIZAĆ!

Niektórzy lubią PISAĆ PALCEM PO WODZIE, a my proponujemy zabawę palcem po papierze. Tylko nie mów, że Cię teraz boli głowa, bo PALUSZEK I GŁÓWKA – TO SZKOLNA WYMÓWKA.

Musisz dopasować do obrazków właściwe zwroty pisane wielkimi literami. Zrób to sam. Chyba nie pozwolisz, żeby ktoś obcy MACZAŁ PALCE w Twojej zabawie. Jeśli jakiś

intruz zechce rozwiązywać Twoje zadania, możesz mu śmiało powiedzieć: NIE PCHAJ PALCÓW MIĘDZY DRZWI. A może uda Ci się znaleźć jeszcze więcej powiedzonek o paluszkach. Zapisz je. Obiecujemy, że docenimy świetne pomysły, a na charakter pisma możemy PATRZEĆ PRZEZ PALCE.

Numer obrazka

Powiedzonko

1. —

2. —

3. —

4. —

5. —

6. —

Inne powiedzonka o paluszkach:

Załącznik 2. Zadanie sprawdzające poziom poprawności, spójności i logiczności wypowiedzi dziecka oraz oryginalności treści podczas pisania opowiadania twórczego. Umiejętność domyślania się sensu wyrażeni podanych z lukami oraz poziom umiejętności korzystania ze słowniczka ortograficznego

UWAGA !!! KONKURS !!!

Ogłaszamy konkurs na opowiadanie o tematyce fantastycznej, w którym powinny znaleźć się w dowolnej kolejności następujące wyrazy:

__istoria, niezwycię__ony, p__eśliczny, potw__r, wie__a, o__ydney, p__ysięga, pr__ba, kr__k,
__ata.

Zanim zaczniecie – sprawdźcie w słowniku ortograficznym, jak te wyrazy się pisze.

Załącznik 3. Zadanie sprawdzające stopień zrozumienia tekstu, po cichym czytaniu w aspekcie wydawania sądu o bohaterach

Jak tylko otworzyłem oczy, zaraz go zobaczyłem. Siedział na parapecie z przyczyną głową. Z początku bałem się go, ale potem zacząłem się od niego odwracać. Zrobiłem sobie miejsce, ale wtedy on jeszcze przez chwilę jakby podreptał w miejscu, później zaś odleciał.

Kiedy wróciłem ze szkoły, był znowu i wydawało mi się, że jakby poweselał na mój widok, bo zaczął tak śmiesznie dreptać i przekrzykiwać główką. Pomyslałem sobie, że jeśli pewnie podoty i pobiegłem do kuchni.

- Babciu - pochwiałem się - Do mnie już drugi raz przyteciał ptaszek i chciał bym mu dać okruszki.

- Dam ci z ostatek? - usmiechnęła się babcia i zaczęła zgarnąć okruszki z formy na spodeczek. - Pokażesz mi go? - spytała jeszcze.

- Pewnie - powiedziałem. Byłem pewien, że jej się spodoba. Ale ledwie weszliśmy razem do pokoju, ptak zerwał się i odleciał.

- Ojej! i co teraz będzie? - zmartwiłem się.

- Nic - Babcia otworzyła okno - Wysyp mu okruszki. Pewnie wróci.

Następnego dnia rano, kiedy się obudziłem, już na mnie czekał i podobnie, kiedy wróciłem ze szkoły. Nazwałem go Kajtek. Opo-wiadałem mu różne rzeczy, a on słuchał obojętnie. Cwerciał w odpowiedzi, a mnie się wydawało, że rozumie, co chcę powiedzieć. I był miśzy niż tata, mama, a nawet babcia, bo zawsze miał dla mnie czas i się nie gniewał.

Zawsze teraz wracałem ze szkoły prosto do domu. Dopiero jak mu wszystko opowiedziałem, biegłem na podwórko.

Kiedyś siedziałem z babcią i z Piotkiem i jeszcze z jego babcią. Babcie usiadły sobie na ławce, a my mieliśmy się bawić. Kiedy powiedziałem babci, że muszę iść do domu, Piotrek zaczął się dopytywać, po co. Ale ja nie chciałem mu nic poradzić.

- Pokażę ci mój nowy samochód - podziwiał się - I dam ci balonową gumę do żucia.

- Mogę ci tylko powiedzieć, że on się nazywa Kajtek - wypaliłem i już mnie nie było.

Następnego dnia Piotrek przyniósł mi dwie gumy: jedną truskawkową, a drugą mętową i bardzo się ze mną przyjaźnił. Nie chciałem mu nic powiedzieć, ale obiecałem, że się zastanowię i naradzę z Kajkiem.

- Nie znam tego Piotra - wydawało mi się, że odpowiadział Kajtek i zaczął skubać okruszki.

- On by tylko ze mną przyszedł ze szkoły, popatrzył na ciebie i by sobie poszedł - przekonywałem go - No to go przyprowadź - zdecydował Kajtek i odfrunął.

Następnego dnia nie szedłem ze szkoły tak szybko jak normalnie, raczej się wlokłem, tak że nie tylko Piotrek, ale nawet babcia zaczęła mnie popędzać.

- Poczekaj - powiedziałem do Piotra, kiedy już byliśmy w mieszkaniu - Najpierw ja wejdę do pokoju, przywitam się z nim i

potem, że przyszedł. Wiesz, żeby się nie spłoszył.

Troszkę się obawiałem, że go nie będzie. Ale nie siedział jak zwykle na parapecie i przekrzykiwał lepek.

- On tu zaraz wejdzie - uprzedziłem go bez wstępow - Nie odlatuj od razu - poprosiłem jeszcze i otworzyłem drzwi. Do pokoju wpadł Piotrek i zaczął się rozglądać.

- No gdzie on jest? - spytał niecierpliwie i trochę za głośno.

- Siedzi na parapecie - wyjaśniłem. Tylko nie rób zbyt gwałtownych ruchów - Nie mogłem daję mówić, bo Piotrek ryczał ze smiechu.

- Cha, cha, cha!!! Wielka mi tajemnica! Kajtek! Ptak z drzewa i ty!

- Jak to z drzewa? - zdenerwowałem się - On jest żywy!

- I co z tego? To przecież zwyczajny podwzrostowy wróbel! - darsi się Piotrek - I on wcale nie jest twój!

- Ale to jest - zacząłem się czuć, że zaraz się popłaczę - to jest mój przyjaciel! On do mnie przychodzi! Tylko do mnie.

- Spojrzałem w okno, ale Kajka już tam nie było. - A jak się kogos bardzo lubi, to on jest trochę jakby na własność, rozumiesz?! - Ale widziałem, że Piotrek nic nie rozumie.

- Jak byty ty, to by siedział w klatce - wruszył ramionami Piotrek i ruszył do wyjścia.

- I po byś z nim robił w tej klatce? - usłyszałem głos mojej babci. Stała w drzwiach i przyglądała się nam uważnie.

- No - zastanowił się Piotrek - Miałym. Na własność - podkreślił i dodał jeszcze - Jak powiem mamie, to mi kupią taką klatkę z ptakiem.

- A skąd wiesz, że on cię będzie lubił? - spytałem.

- A ten twój Kajtek - zadziwił Piotrek - skąd wiesz, że on cię lubi?

- No - zastanowiłem się - przychodzi zawsze, kiedy mi jest naprawdę potrzebny.

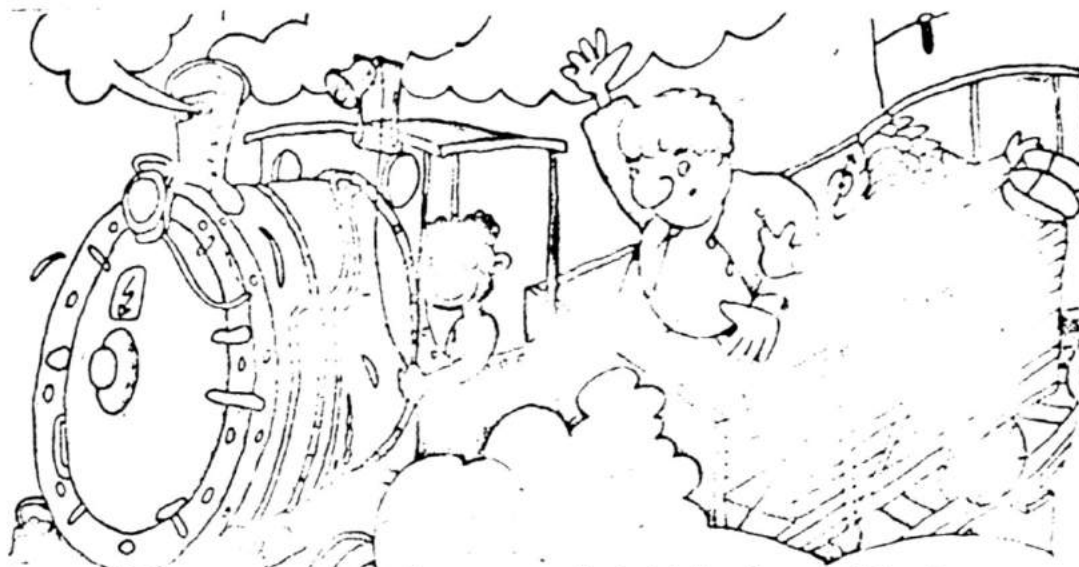
- Zawałem się i zerknąłem w stronę parapetu. - Był Wróbel Dreptał w miejscu, przeczkiując lepek. - Jak teraz - powiedziałem z dumą.

Anna Onichimowska

KAJTEK

Załącznik 4. Ćwiczenie dotyczące analizy tekstu literackiego: sprawdzenie znajomości utworów

Co tydzień w Muzeum Literatury przy Rynku Starego Miasta w Warszawie możecie spotkać się z autorem „Lokomotywy” i „Rzepki”. Nie są to oczywiście spotkania z Julianem Tuwimem, a z jego wierszami, przedstawianymi przez dwie świetne „ciocie” — Annę Seniuk i Teresę Januszkiewicz, i w dodatku w sali urządzonej jak gabinet poety. W ich i swoim imieniu zapraszamy wszystkich na poniedziałkowe spotkanie z poezją Juliana Tuwima. A póki co...

oto wiersz złożony z fragmentów znanych utworów J. Tuwima. Z tą składanką łączy się zadanie: spróbujcie odgadnąć przynajmniej 7 tytułów wierszy składających się na ten „przebojowy” utwór. Karty pocztowe z trafnymi odpowiedziami wezmą udział w losowaniu nagród książkowych.

SPOTKANIE Z PANEM TUWIMEM

TUWIMIADA

Położył się Dyzio na łące,
Przygląda się niebu błękitnemu
i marzy:

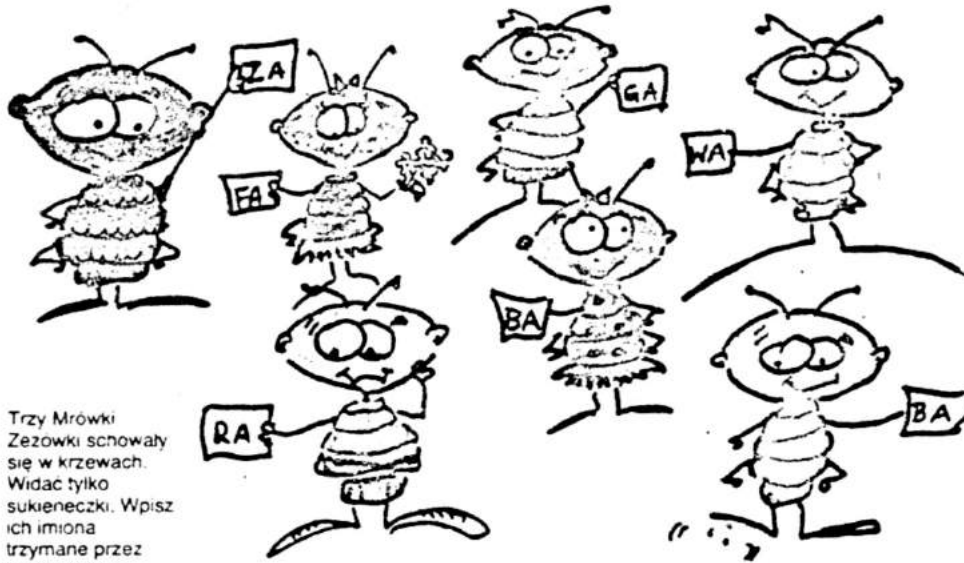
Rzeki — srebrne wstążeczki;
Łąki — zielone chusteczki,
I wszystko było malusie
Tyciuchne, tyciusieniusie...
Coraz wyżej się unosi
Chociaż babcia błaga, prosi
Gdzie ty lataasz; gdzie ty fruwasz,
Przecież ja tu placzę?
Cietrzew się zaciętrzewił
Słyszac takie słowa
Sęp zasepił się strasznie
Osowiata sowa i...
Szuka w spodniach i surducie
W prawym bucie, w lewym bucie:
A w jednym krowy, a w drugim konie
A czwarty wagon pełen bananów
A w piątym... Tańczyły dwa Michały
Jeden duży, drugi mały
Jak ten duży zaczął krążyć
To ten mały? By przecież
Na robotę nie ruszył
Gdyby krawiec mu spodni
i fartucha nie uszył.
Tak dla wspólnej korzyści i dla
dobra wspólnego
Wszyscy muszą pracować, mój
malenki kolego!

Pocą się, sapią; stękają srogo
Ciagną i ciągną, wyciągnąć nie mogą.
A tych wagonów jest ze czterdzieści
Sam nie wiem, co się w nich jeszcze mieści:
Wielkie drzewa jak krzaczki w lasku;
Wyciągnąłbym tylko rękę
i jadł, i jadł, i jadł...
Najpierw powoli; jak żółw ociężale
Zupkę z muszek na wieczornej rosie,
Sześć komarów w konwaliowym sosie,
I szkoda, że całe niebo
Nie jest z tortu czekoladowego.
Bo ja sam wszystko wiem
I śniadanie też sam zjem.
Teraz pusta już miseczka,
A jeszcze bym chciał.
Pod kanapą, na kanapie
Wszędzie szuka; parska, sapie
Już podłogę chce odrywać...
Aż mama krzyczy — Bambo,
łobuzie!
Nagle gwizd!
Nagle swist!
I... przyfrunęła ptasia milicja.

Oprac. Paweł Bujalski

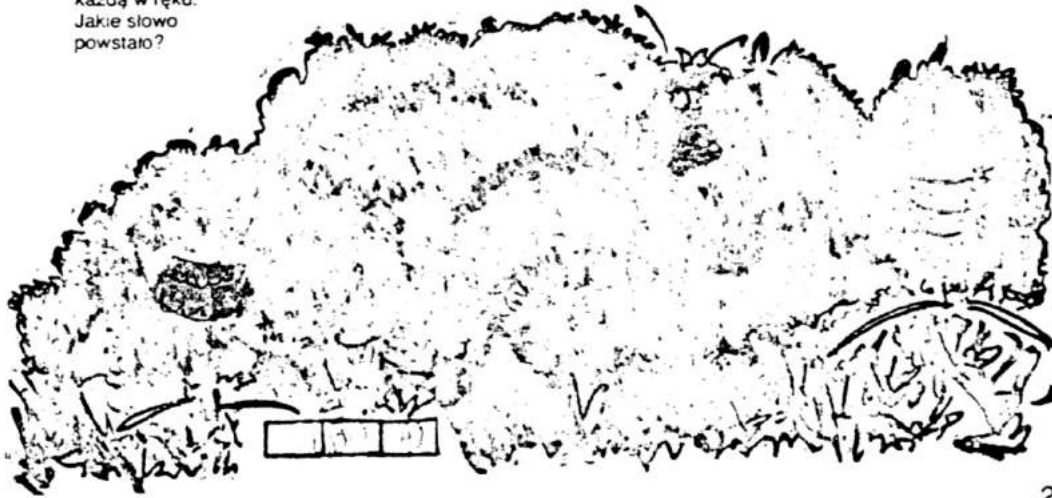

Załącznik 5. Ćwiczenie sprawdzające umiejętność tworzenia wyrazu z sylab oraz poprawności rozumowania

Trzy Mrówki
Zezowki schowały
się w krzewach.
Widac tylko
sukieneczki. Wpisz
ich imiona
trzymane przez
każdą w ręku.
Jakie słowo
powstało?

RYSUJĄ DZIECI

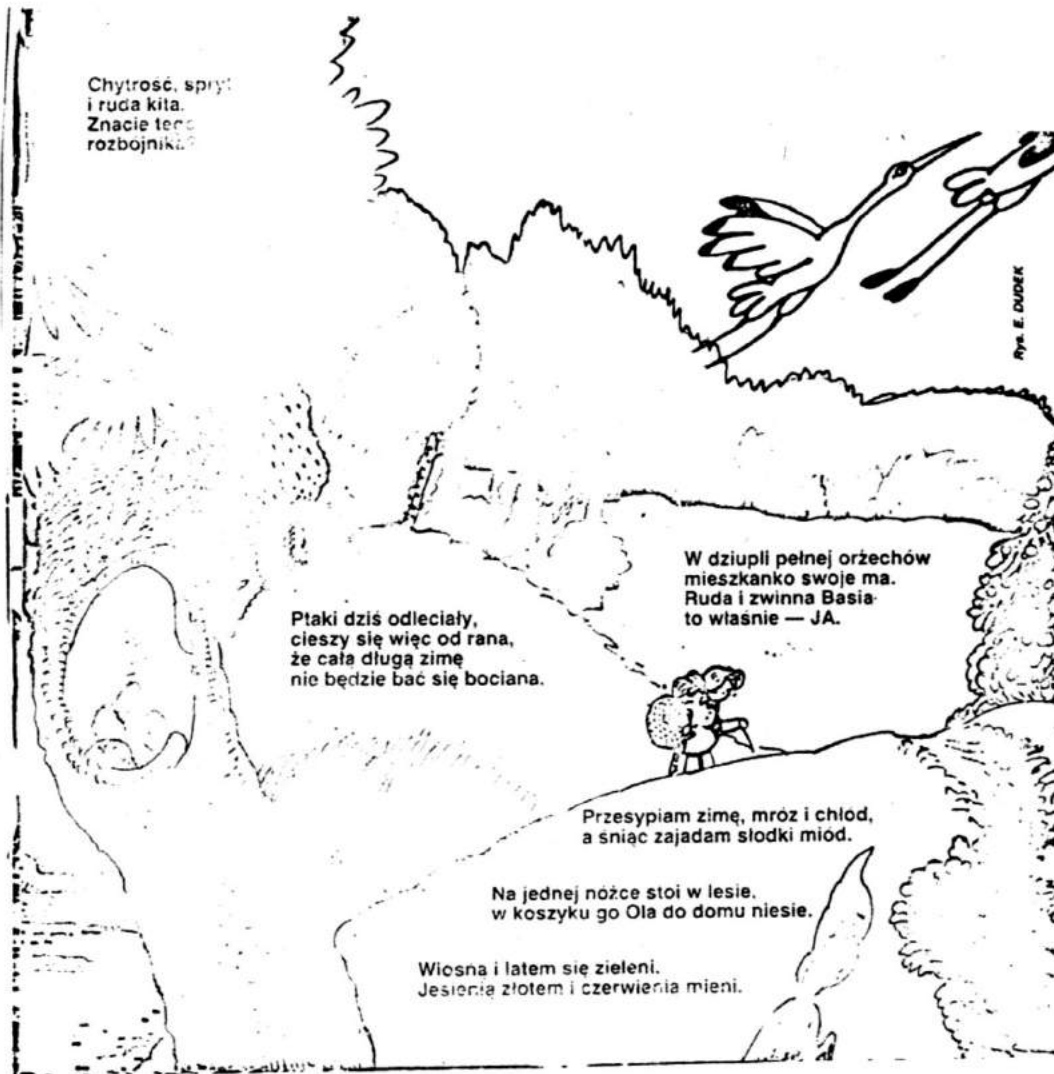
Załącznik 6. Ćwiczenie sprawdzające umiejętność dokonywania analizy i syntezy słuchowej wyrazów oraz znajomość nazw różnych przedmiotów

Polecenie dla uczniów: Wskaż na obrazku wszystkie przedmioty, których nazwy zaczynają się od głoski „k”

Załącznik 7. Sprawdzenie wiedzy uczniów o charakterystycznych cechach przedmiotów oraz sposobu dokonywania analizy, porównywania, wnioskowania, konkretyzacji

Polecenie dla dzieci: Napisz rozwiązania zagadek

Załącznik 8. Ćwiczenie sprawdzające umiejętność kojarzenia przedmiotu z nazwą oraz określające poziom dokonywania przez dziecko analizy słuchowej i syntezy wzrokowej oraz słuchowej

Przyjrzyj się rysunkom.

Powiedz głośno, co każdy z nich przedstawia.
Teraz wykreśl po kolei litery odgadniętych słów z pionowych kolumn tabelki. Niektóre litery pozostały nie skreślone. Układają się w jedno słowo. Jakie?

	1	2	3	4
	T	B	O	D
	K	O	K	O
	O	U	R	M
	T	T	O	T

1   3

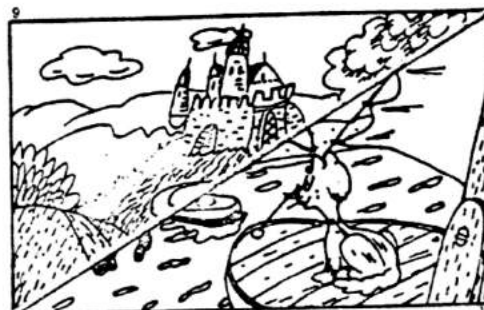
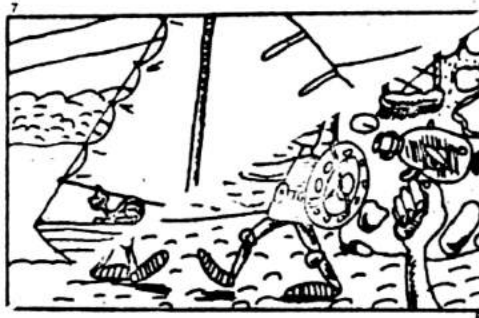
 2 4

Załącznik 9. Zadanie ukazujące umiejętność precyzowania słownictwa (rozumienie wieloznaczności wyrazów)

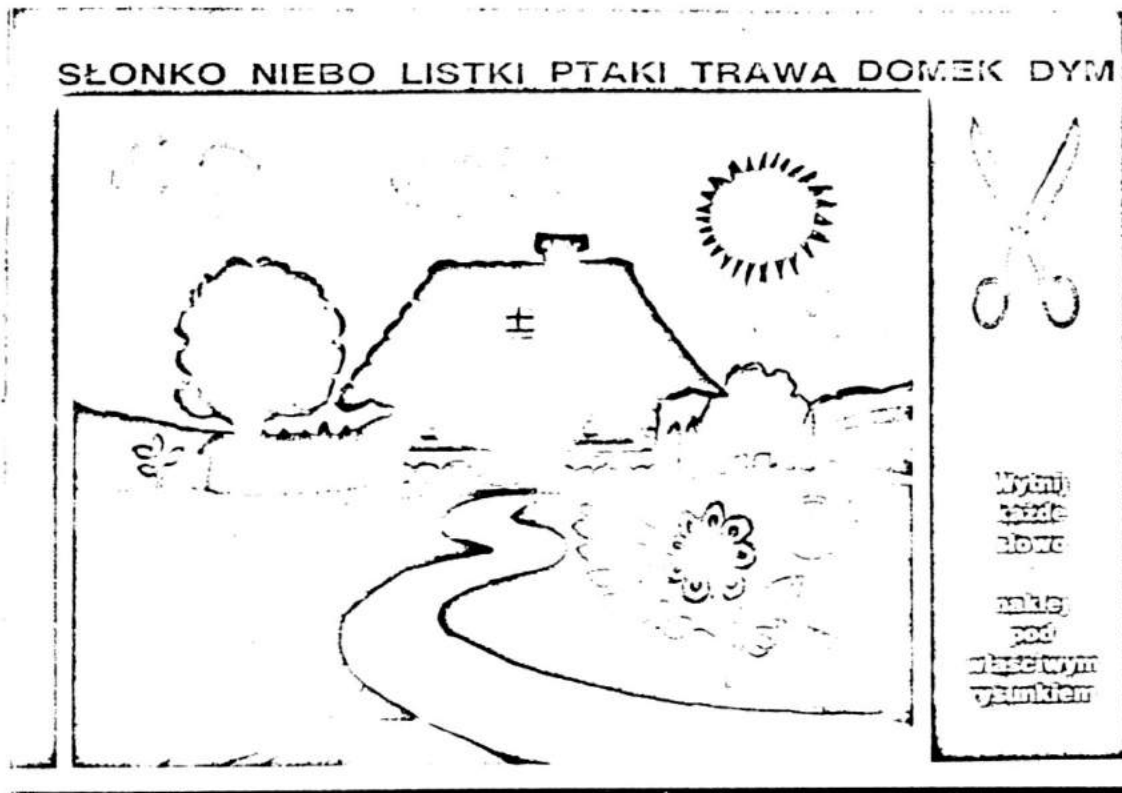

Załącznik 10. Zadanie służące sprawdzeniu umiejętności wyodrębniania zdarzeń, ustalania ich kolejności i tworzenia ustnego opowiadania

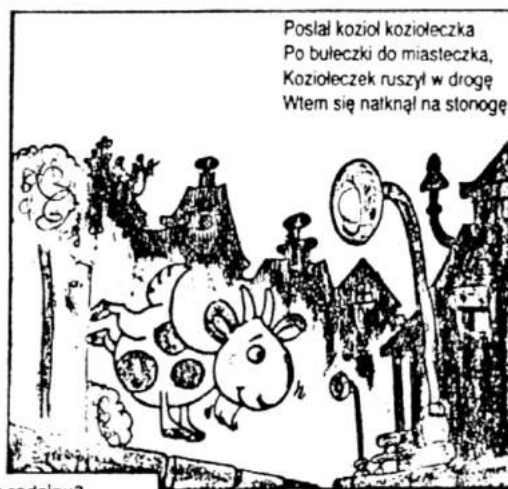
Które części poszczególnych rysunków pasują do siebie? Wytnij i połącz je prawidłowo. Opowiedz ułożoną przez siebie historyjkę.

Załącznik 11. Ćwiczenie sprawdzające umiejętność czytania ze zrozumieniem oraz technikę czytania

Załącznik 12. Zadanie sprawdzające znajomość utworów literackich

Czy znasz te rodziny?
W jakich występują one wierszach?
Kto te wiersze napisał?

